

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та
інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності
Спеціалізованої антикорупційної прокуратури»
*(реєстр. № 10060 від 15.09.2023 р.)**

Законопроект розроблено з метою посилення організаційної незалежності та самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП), підвищення статусу її керівників, вдосконалення процедури відбору та призначення на адміністративні посади та посади прокурорів САП, впровадження на законодавчому рівні механізму підзвітності керівників САП, що ґрунтується на результатах періодичного зовнішнього аудиту її діяльності.

Проектом пропонується: доповнити визначений у пункті 9) частини першої статті 3 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) перелік керівників органів прокуратури «керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (для прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури)»; доповнити перелік осіб, яким надано доступ до державної таємниці усіх ступенів секретності за посадою, передбачений частиною сьомою статті 27 Закону України «Про державну таємницю», посадою «заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури»; внести відповідні зміни до статей 7, 8, 8-1, 14, 15, 41, 73, 81, 90 Закону України «Про прокуратуру», які стосуються порядку формування структури і штату САП, надання цій прокуратурі статусу юридичної особи публічного права, статусу та повноважень керівника САП, процедури організації та проведення конкурсного відбору для призначення на посади керівників САП та посади прокурорів САП, визначення статусу керівників підрозділів та прокурорів САП, створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП та окремої процедури дисциплінарних проваджень щодо них, визначення механізму підзвітності керівників САП та оцінки ефективності її діяльності за результатами періодичного зовнішнього аудиту САП за участю зовнішніх експертів з міжнародним досвідом, встановлення розмірів оплати керівників та прокурорів САП, порядку фінансування цієї прокуратури тощо.

Законопроект не суперечить Конституції України та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Назва законопроекту не відповідає його змісту, оскільки в ньому фактично відсутні пропозиції щодо змін до «інших законодавчих актів». Водночас, зміни до КПК України зводяться лише до згаданої вище пропозиції доповнити встановлений у статті 3 КПК України перелік керівників органів прокуратури посадою «керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (для

прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури)». Натомість, законопроект здебільшого містить пропозиції щодо внесення численних змін до чинного Закону України «Про прокуратуру». А саме, вищевказані дев'ять статей цього Закону пропонується доповнити близько ста різноманітними положеннями, які стосуються статусу та порядку формування структури і штату САП, повноважень її керівників тощо. Крім того, відповідно до вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури внесення змін» від 19.05.2020 № 619-IX зміни до законодавства України про кримінальну відповідальність та зміни до кримінального процесуального законодавства України можуть вноситися виключно законами про внесення змін до Кримінального кодексу України, до КПК України та/або до законодавства України про кримінальну відповідальність, та/або до кримінального процесуального законодавства України, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення. Виходячи з цього, запропоновані в законопроекті зміни до КПК України в будь-якому випадку мають бути виділені з нього та включені до окремого проекту закону. Запропонована законопроектом нова редакція частини п'ятої статті 8 та зміни до деяких інших статей Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закону) не передбачають функціонування САП в Офісі Генеральної прокуратури на правах самостійного структурного підрозділу. Однак позбавлення САП статусу такого підрозділу не узгоджується із положеннями частини другої статті 7 «Система органів прокуратури» цього Закону, згідно з якою спеціалізовані прокуратури в разі потреби можуть створюватися рішенням Генерального прокурора на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора. Водночас, будь-які пропозиції щодо внесення змін до вказаної норми у законопроекті відсутні.

У частині третій статті 7 Закону зазначено, що перелік, утворення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих прокуратур, визначення їх статусу, компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором. Водночас, у законопроекті пропонується змінити редакцію цієї частини, передбачивши, що утворення САП здійснюється Генеральним прокурором, а визначення структури і штату САП здійснюються її керівником. При цьому, пропозиції щодо внесення відповідних змін до частини третьої статті 7 Закону, які стосувалися б повноважень Генерального прокурора щодо визначення статусу, структури та штатного розпису САП, призначення на посади прокурорів САП, також відсутні. Виходячи з положень частини другої статті 8-1 Закону (у редакції законопроекту), повноваження Генерального прокурора щодо «утворення» та діяльності САП зводяться, головним чином, до участі у формуванні Конкурсної комісії (членів якої він визначає на підставі пропозицій Ради прокурорів України, міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції), деяких інших питань

організації і проведення конкурсу на зайняття посад керівника САП, його першого заступника та заступника, яких він має призначити за результатами такого конкурсу.

Вбачається, що в законопроекті визначено правовий статус САП як самостійного державного органу поза структурою Офісу Генерального прокурора та непідпорядкованого Генеральному прокурору, при цьому керівник САП формально залишається заступником Генерального прокурора.

Такий підхід суперечить концептуальним засадам функціонування прокуратури України, визначеним статтями 1, 7, 8 чинного Закону. Так, згідно зі статтею 1 Закону України «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Єдність системи прокуратури України забезпечується, насамперед, єдиними засадами організації та діяльності прокуратури, єдиним статусом прокурорів, єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів тощо (частина п'ята статті 7 Закону). Відповідно до частин першої, другої статті 8 Закону Офіс Генерального прокурора, який очолює Генеральний прокурор (який, у тому числі, має заступника – керівника САП), організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури.

Реалізація проекту закону в частині реорганізації Спеціалізованої антикорупційної прокуратури з об'єктивною необхідністю потребує додаткових видатків із Державного бюджету України. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*